

Provinciale Staten

Notulen van 26 maart 2015

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
24 april 2015)

<i>1.Opening en berichten van verhindering.....</i>	<i>1</i>
<i>2.Mededelingen</i>	<i>1</i>
<i>3.Vaststellen agenda.....</i>	<i>1</i>
<i>4.Vaststellen notulen</i>	<i>1</i>
<i>5.Ingekomen stukken</i>	<i>1</i>
<i>6.Brief inwoner van 17 februari 2015 met reactie op brief GS van 27 januari 2015 inzake het geen gebruik maken van aanbod perceel Lovenpolderstraat 18 te Hoek (15002748)</i>	<i>1</i>
<i>7.Email van inwoner van 15 maart 2015 over natuurbeheer, bomenkap, wilgenrooi en beheerplan natuurwaarde bloemdijk (15004127)</i>	<i>1</i>
<i>8.Ingekomen stukken GS en cvdK</i>	<i>2</i>
<i>9.Brief GS van 24 februari 2015 met afschrift reactie op ingekomen brief MOB over kwikverontreiniging Noord- en Waddenzee (15002998)</i>	<i>2</i>
<i>10.Brief GS van 3 maart 2015 over 380 kV-hoogspanningsverbinding (15003595).....</i>	<i>2</i>
<i>11.Brief GS van 10 maart 2015 met beantwoording toezegging inzake Yara, gedaan in de commissie-REW (15003861).....</i>	<i>2</i>
<i>12.Brief GS van 10 maart 2015 over actualisatie normenkader accountantscontrole (15003855)...</i>	<i>2</i>
<i>13.Brief GS van 17 maart 2015 aan Milieuvereniging Benegora over kerncentrale Doel (15004376).....</i>	<i>2</i>
<i>14.Hamerstukken.....</i>	<i>2</i>
<i>15.Statenvoorstel Procedurebesluit bezwaar, beroep en klachten Provincie Zeeland 2015 (SERV-196)</i>	<i>2</i>
<i>16. ... Statenvoorstel opheffen geheimhouding vertrouwelijke bedrijfs-/persoonsgegevens Scoop-ZB (BLD-197)</i>	<i>2</i>
<i>17.Vragensessie.....</i>	<i>2</i>
<i>18.Moties, niet behorend bij een agendapunt.....</i>	<i>2</i>
<i>19.Onderzoek geloofsbrieven.....</i>	<i>3</i>
<i>20.Afscheid statenleden.....</i>	<i>4</i>
<i>21.Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....</i>	<i>13</i>
<i>22.Sluiting</i>	<i>13</i>

Drieënveertigste vergadering van de Provinciale Staten van Zeeland

donderdag, 26 maart 2015

(Zittingsperiode 2011-2015)

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden mr. T.H. Aalfs, F. Babijn (CDA), C.W. Bierens, ing. J.J. van Burg, P.B. Colijn, J. van Dijen, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, ing. B. Erbisim, mr. A. Evertz, ir. B.J. Feijtel, mr. H.J. van Geesbergen, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, P.A. Hamelink, dr. A.M.M. van Haperen, ing. L. Harpe Msc, A. Hijgenaar, F. de Kaart, R.P.M. de Kort, A.J. van der Maas, W.P.H. Markusse, J.M. Meulenberg-op 't Hof, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, ing. R. Muste, M.A. Otte, J.R. Oudeman, C.M. de Paepe, B.J.M. Pauwels, P.L. de Putter, J.C. Robesin, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, R. van Tilborg, G. van Unen en J. Werkman, te zamen 36 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren C. van Beveren, G.R.J. van Heukelom en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 10.00 uur.

De **voorzitter**. Dames en heren, leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en de ambtelijke organisatie, vertegenwoordigers van de pers, belangstellenden op de publieke tribune en degenen die thuis via internet met ons verbonden zijn, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten van Zeeland.

Vandaag gaat het om een bijzondere statenvergadering. Wij nemen afscheid van een aantal statenleden, 22 van de 39, terwijl vanmiddag de leden van de nieuwe Staten zullen worden beëdigd. Mogelijk zullen enkele nu vertrekkende leden nog terugkeren, afhankelijk van de gevolgen

van de formatie van het nieuwe college van Gedeputeerde Staten.

Van de leden Babijn en Thomaes is bericht van verhindering ontvangen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter, ook de heer Van Oorschot is verhinderd.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld.

4. Vaststellen notulen

De heer **Muste** (PvZ) Voorzitter. Ik heb de notulen van de vorige vergadering nog niet ontvangen en dus kan ik ze ook niet vaststellen.

De **voorzitter**. Het is heel bijzonder dat u de notulen niet heeft ontvangen... Ze zitten gewoon bij de vergaderstukken.

De notulen van de vergadering van 13 februari 2015 worden vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

6. Brief inwoner van 17 februari 2015 met reactie op brief GS van 27 januari 2015 inzake het geen gebruik maken van aanbod perceel Lovenpolderstraat 18 te Hoek (15002748)

7. Email van inwoner van 15 maart 2015 over natuurbeheer, bomenkap, wilgenrooi en beheerplan natuurwaarde bloemdijk (15004127)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze stukken ter afdoening te stellen in handen van GS.

8. Ingekomen stukken GS en cvdK

9. Brief GS van 24 februari 2015 met afschrift reactie op ingekomen brief MOB over kwikverontreiniging Noord- en Waddenzee (15002998)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

10. Brief GS van 3 maart 2015 over 380 kV-hoogspanningsverbinding (15003595)

Afdoeningsvoorstel: voor kennisgeving aannemen.

De **voorzitter**. Ik heb begrepen dat de VVD-fractie eraan hecht, deze brief nog even in de commissieruimte aan de orde te stellen.

Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

Zonder stemming wordt aldus besloten.

11. Brief GS van 10 maart 2015 met beantwoording toezegging inzake Yara, gedaan in de commissie-REW (15003861)

12. Brief GS van 10 maart 2015 over actualisatie normenkader accountantscontrole (15003855)

13. Brief GS van 17 maart 2015 aan Milieuvereniging Benegora over kerncentrale Doel (15004376)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen.

14. Hamerstukken

15. Statenvoorstel Procedurebesluit bezwaar, beroep en klachten Provincie Zeeland 2015 (SERV-196)

16. Statenvoorstel opheffen geheimhouding vertrouwelijke bedrijfs-/persoonsgegevens Scoop-ZB (BLD-197)

Deze voorstellen worden zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

17. Vragensessie

Er zijn geen vragen.

18. Moties, niet behorend bij een agendapunt.

De heer **Robesin** (PBZ). Voorzitter. Graag leid ik het indienen van mijn motie in met enkele woorden, die niet direct met die motie te maken hebben, maar indirect wél.

Collega's, zojuist merkte ik dat het blad van het spreekgestoelte kantelde; het kantelde jullie kant op. Zit daar misschien een bepaalde symboliek achter? Ik weet het niet... Ik maak graag van dit moment gebruik om jullie toe te spreken, omdat het het laatste moment is. Ik wil dit moment met jullie samen beleven, door jullie allemaal aan te kijken. Ik laat nu mijn blik rondgaan... Het is wel heel speciaal, moet ik zeggen; ik heb het nog nooit zo beseft.

Heb ik nog spreektijd, voorzitter?

De **voorzitter**. Ja, als u uw motie gaat toelichten, hebt u spreektijd.

De heer **Robesin** (PBZ). Nu ik zo rondkijk, vraag ik u of u het goed vindt dat ik er een foto van maak.

De **voorzitter**. Ik kan mij in úw situatie wel voorstellen dat u probeert om uw statenlidmaatschap te verlengen, maar ik vraag u toch om u te richten op de toelichting op uw motie.

De heer **Robesin** (PBZ). Als ik nu stiekem een foto maak, dan mag dat toch wel?

Voorzitter. De motie die ik wil indienen, is een motie met een knipoog, maar ook een motie met een serieuze ondertoon. Wij hebben in de afgelopen periode zeer gehecht aan goede samenwerking. Daar is met een positieve intentie alles aan gedaan en vandaag nemen wij op een fijne manier afscheid. Er zijn teleurstellingen geweest --die heb ik ook ervaren; dat zal ik niet verhullen-- maar ik houd heel fijne herinneringen over aan twee statenperiodes, vooral de laatste periode. Daar wil ik graag een boodschapje aan

vastknopen; vandaar deze motie. En ik hoop, collega's, dat jullie nu eindelijk eens een motie van mij gaan steunen. Alvast hartelijk dank daarvoor.

De **voorzitter**. Door het lid Robesin is de volgende motie ingediend:

*Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering
bijeen op 26 maart 2015;*

overwegende dat:

*- wij ons als leden van Provinciale Staten in de
achterliggende periode naar vermogen met hart en
ziel hebben ingezet voor de provincie Zeeland en
de belangen van haar inwoners;
- wij er steeds naar gestreefd hebben om elkaar te
inspireren in de onderlinge contacten, debatten en
besluitvorming;*

*spreken de wens uit dat de collega's die in deze
statenzaal wederom hun plaats zullen innemen,
vanuit eenzelfde grondhouding, maar graag ook
met vuur en bevlogenheid, hun werk blijven doen
en de nieuw aantredende statenleden zullen
bijstaan, motiveren en inspireren. Voor Zeeland en
de Zeeuwen, voor het Provinciaal Belang Zeeland;*

en gaan over tot de orde van de dag.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Is het wellicht een idee --ook deze opmerking wordt met een knipoog gemaakt-- om deze motie ter kennisneming van het kabinet te brengen?

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter. De heer Robesin vermeldt in zijn motie "Zeeland en de Zeeuwen". Hoe eng ziet hij dit? Naar mijn mening zijn ook heel veel mensen van buiten Zeeland hier zeer welkom.

De heer **Robesin** (PBZ). Beste Paul, ik had natuurlijk wel een opmerking van jou verwacht. Zeeland en de Zeeuwen... Ik heb geprobeerd om wat slukreclame te maken en daarvoor moest dat overgangetje erin zitten. Ik hoop dat de Staten mij deze slukreclame vergeven, want dat helpt nu toch niks meer. Inderdaad, het gaat niet uitsluitend om Zeeland en de Zeeuwen. Hoe zei je het ook alweer, Paul?

De heer **Colijn** (CU). Je weet dat ik gisteravond heb gezegd: mensen die van buiten komen worden, volgens de echte Zeeuwen, nooit écht Zeeuw. Niettemin komen mensen naar Zeeland om zich daar te vestigen en moeten wij het daar van hebben.

De heer **Robesin** (PBZ). Nou, in Zeeuws-Vlaanderen zijn wij dat station allang voorbij. Wij

zien het daar veel ruimer, al heel lang. Ik vind het jammer dat dit hier nog niet is doorgedrongen... Hoe dan ook, je hebt gelijk.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. De gedachte, verwoord in de motie, vind ik wel sympathiek, zij het dat ik zelf niet op dit idee zou zijn gekomen; verschillen zijn er. Niettemin constateer ik dat er sprake is van een dubbele bodem. De heer Robesin spreekt ook zelf over "slukreclame". Het is de vraag of dat nu wel moet tijdens de laatste vergadering van deze Staten. Is de heer Robesin bereid om de laatste "zin" van het dictum te schrappen en om de voorlaatste "zin" te verruimen zodat daar komt te staan: "Voor de inwoners en gasten van Zeeland"?

De heer **Robesin** (PBZ). Het zou wat pedant zijn, voorzitter, om nu te zeggen: Ik had gehoopt dat dit zou gebeuren. Niettemin is dat wél het geval.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Maar waarom hebt u dan uw motie niet meteen in deze zin geformuleerd?

De heer **Robesin** (PBZ). Het moet een beetje komen... Ik heb het expres zo gedaan, lekker expres.

Vooraf, voorzitter, heb ik gezegd dat wij goed hebben samengewerkt. De sfeer was goed en onze intenties waren over het algemeen zeer positief en constructief, uitzonderingen daargelaten. Het is goed dat het dictum wordt aangepast. Ik kom de heren Colijn en Van Haperen, de hele Staten, tegemoet. Die slukreclame laten we dus weg.

De **voorzitter**. Ik constateer dat er sprake is van een gewijzigde motie, in die zin dat de laatste twee "zinnen" van het dictum worden vervangen door: "Voor de inwoners en gasten van Zeeland".

Deze gewijzigde motie wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

(applaus)

19. Onderzoek geloofsbrieven

De **voorzitter**. Gelet op de hoeveelheid nieuwe statenleden stel ik voor om drie commissies van onderzoek voor de geloofsbrieven in te stellen. Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen. Ingesteld worden de volgende commissies:

- Commissie 1, bestaande uit de leden Meulenberg (voorzitter), Hijgenaar en De Korte, onderzoekt de geloofsbrieven van de nieuwe leden:

F. Babijn, C.L.M. van den Berge, C. van Beveren, C.W. Bierens, J. Boerjan, ing. J.J. van Burg MSc, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, mr. A. Evertz, drs. M.J. Faasse, mr. H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk en dr. T. van Gent.

- Commissie 2, bestaande uit de leden Werkman (voorzitter), Markusse en Van Dijen, onderzoekt de geloofsbrieven van de nieuwe leden:

drs. ing. R.M. Haaze, J.A.M. van Hertum MA, J.L. Kool-Blokland, C.V.A. Kooman, A.J. van der Maas, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, M.A. Otte BSc, J.R. Oudeman, A. Pijpelink, drs. B.J. de Reu, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen en mr. ing. R.A.J. Schonis.

- Commissie 3, bestaande uit de leden Evertz (voorzitter), Harpe en Muste, onderzoekt de geloofsbrieven van de nieuwe leden:

C.M.M. Schönknecht-Vermeulen, G.W.A. Temmink, R. van Tilborg, ir. S.H.J. Tuinder, G. van Unen, P.L.E. van Veen-de Rechter, drs. J. van de Velde, A.G.M. Veraart MA, J.H. Verburg, R.A. Viergever, M.A. van 't Westeinde, W. Willemse en R.L.J.M. de Wit.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

De **voorzitter**. Ik dank de voorzitters en de leden van de commissies van onderzoek voor de geloofsbrieven voor de door hen verrichte werkzaamheden.

Van elk van de voorzitters heb ik vernomen dat aan alle formele vereisten is voldaan, zodat de commissies Provinciale Staten adviseren om de nieuwe leden toe te laten als lid van Provinciale Staten.

Ik constateer dat de Staten zich met dit advies kunnen verenigen, hetgeen betekent dat vanmiddag de nieuwe leden kunnen worden geïnstalleerd.

Ik voeg hier nog een opmerking aan toe. Nogmaals, aan alle formele vereisten is voldaan, maar bij een enkeling is er sprake van een nevenfunctie die in formele zin kan, maar waarbij wellicht de vraag rijst of het verstandig is om haar te handhaven. Met het desbetreffende lid zal ik in gesprek gaan om hierop te wijzen. Ik wil dit even gezegd hebben om duidelijk te maken dat wij hierop nauwkeurig toezien.

20. Afscheid statenleden

De **voorzitter**. Dames en heren statenleden. Het is een bijzonder moment. Immers, 22 van u nemen afscheid. In de afgelopen statenperiode is er veel gebeurd. Ik denk aan de economische crisis en de financiële situatie van de provincie die hun invloed hebben gehad op de hier gevoerde discussies, op datgene wat wij hier in politieke zin belangrijk vinden. Deze omstandigheden hebben ook geleid tot discussies over de rol van het provinciale bestuur.

Wij hebben scherpe discussies gevoerd over keuzes in het hier en nu en voor de toekomst. Mijns inziens kan het als sterk worden beschouwd dat de Staten in de afgelopen vier jaar ook naar de lange termijn hebben gekeken. Met de Toekomstvisie Zeeland 2040 is immers, samen met hierbij betrokken partijen, in beeld gebracht wat op lange termijn de lijnen en waarden zijn die voor onze prachtige provincie relevant zijn. Ik denk aan sociale, economische en natuurwaarden en aan de wijze waarop die met elkaar moeten worden verbonden.

Ik dank iedereen voor de goede samenwerking. In ander verband heb ik wel eens gezegd dat dit eigenlijk de beste Provinciale Staten ooit zijn geweest, omdat zij mij bij de Kroon hebben voorgedragen voor benoeming... Daarvoor wil ik deze Staten nogmaals van harte danken.

Nogmaals, 22 statenleden nemen afscheid. Het is een groep, maar de leden afzonderlijk hebben zich onderscheiden met eigen inzet, gevoel en ratio. Politiek is gevoel én ratio. Ze hebben hier hun eigen toon laten horen en met hun eigen inbreng ook de verschillen laten zien. In de veelkleurigheid van hun inbrengen hebben wij de afspiegeling van onze Zeeuwse samenleving gezien. En dat is, denk ik, waar het bij democratie om gaat: de verschillen die er zijn, komen hier tot uitdrukking en brengen ons tot het besef dat wij moeten samenwerken willen wij besluiten kunnen nemen. Overigens, daarbij nemen wij geen blad voor de mond en zeggen wij écht wat wij vinden, ook over de wijze waarop de besluitvorming moet plaatsvinden.

Daarmee, dames en heren, heeft u zich allen individueel onderscheiden. Ik dank u voor de prettige wijze waarop wij hebben kunnen samenwerken, in het belang van Zeeland. Kort zal ik de vertrekkende leden toespreken, waarna zij desgewenst het woord kunnen voeren, eventueel namens hun fracties.

Allereerst noem ik iemand die vanaf 2003 actief statenlid was en deel uitmaakte van de commissies Ruimte en Economie en Mobiliteit. Hij heeft drie statenperioden achter de rug, maar was al eerder politiek actief, als lid van de gemeenteraad van Wissekerke. Piet Hamelink, we

hebben je leren kennen als iemand die met praktijkervaring --in dit geval in de toeristische sector-- een goede bijdrage heeft geleverd. Met bevologenheid nam je deel aan de discussies, vooral in de commissie Economie en Mobiliteit.

Daarnaast liet je blijken dat het belangrijk is om te zijn wie je bent en om, ook als het spannend wordt, voor je mening te blijven gaan. Dat heeft ook binnen je fractie tot discussies geleid, maar jij stond voor je mening. Je hebt je op een fantastische manier ingezet als lid van onze Staten, en daar wil ik je mee feliciteren en voor bedanken. Je zult de vrije tijd die je nu krijgt, goed kunnen gebruiken voor al die hobby's die je hebt, van verven tot ambtenaar van de burgerlijke stand. Bovendien ben je voorzitter van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen op Noord-Beveland. Je zult zeker niet gaan stilzitten. Piet, zeer veel dank voor je inzet!

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Hamelink een boeket.

De heer **Hamelink** (PvdA). Voorzitter, beste collega's. Verkiezingen verloren, maar niet verslagen, jammer genoeg niet alleen in Zeeland maar in het gehele land. Dus: knopen tellen en voorwaarts, vernieuwd en vernieuwend.

Vandaag, hier en nu, een korte terugblik namens mijn fractie. Allereerst wijs ik erop dat de PvdA-Zeeland in de afgelopen periode een zeer gewaardeerde collega heeft verloren, Eric Hageman, waarmee veel kennis en kunde is heengegaan.

Vandaag nemen wij afscheid van zes fractieleden:

- Ron de Kort, de aanvoerder van ons Zeeuws-vlaamse smaldeel, een betrokken fractielid met lokale roots, dat ons op meeslepende wijze begeleidde in de digitale wereld.
- Bayram Erbisim, een gewaardeerd fractielid dat zich gemakkelijk buiten de gebaande wegen begeeft en ons vaak verraste met concept-artikel 44-vragen.
- Frits de Kaart, die zich onvoorstelbaar snel heeft ingelezen en ingeleefd in de complexe materie van het openbaar vervoer. Hij was bovendien een van de voortrekkers in de social media.
- Voor collega Anton van Haperen blijft de provincie een concrete uitdaging. Voor hem hebben wij dan ook maar één advies: zo snel mogelijk weer de Staten in.
- Frank van Oorschot, de jongste telg van onze fractie, volwaardig fractielid, maar de laatste weken zo intensief bezig geweest met de campagne dat hij vandaag --om het maar eens klassiek te zeggen-- om den brode moest afzeggen, of wel: werken om brood op de plank te krijgen voor vrouw en kind, hetgeen in deze tijd zeer belangrijk is.

Voorzitter. Na 12 jaar statenlid en 35 jaar volksvertegenwoordiger te zijn geweest, mag ik terugzien op een mooie, betekenisvolle en inspirerende periode. Onder leiding van drie opeenvolgende commissarissen heb ik al die jaren met vele collega's mogen samenwerken. Echter, ik denk hierbij vooral aan de kiezers en mijn partij die mij in die periode vertrouwen hebben gegeven.

Vandaag mag ik, mede namens de andere fractieleden, zeggen dat wij de medewerkers van de griffie en de provinciale organisatie danken. Dat geldt zeker ook voor de mensen van de facilitaire dienstverlening, voor al hun goede zorgen in de afgelopen periode.

Voorzitter, collega's, luisteraars. Ik ben ervan overtuigd dat mijn partij, de Partij van de Arbeid, ondanks de nu ondervonden tegenslag ook in de komende statenperiode weer strijdbaar zal zijn, omdat wij het sociaal-democratische gedachtegoed in onze genen hebben. Zij zal vernieuwend blijven werken aan een fatsoenlijke, sterke en sociale Zeeuwse en internationale samenleving, met blijvende aandacht voor de zwakkeren die onze onverminderde steun nodig hebben.

(applaus)

De **voorzitter**. Piet Hamelink, zeer veel dank voor je woorden. Goed dat je even stilstond bij het verlies van Eric Hageman. Daarnaast was er het vreselijke verlies dat wij hebben moeten dragen bij het overlijden van Sjoerd Heijning, die ons als gedeputeerde is ontvallen. Het is goed om ook bij deze gelegenheid stil te staan bij datgene wat in dit leven het meest waardevol is: het leven zelf.

Dames en heren. Het volgende statenlid dat ik kort wil toespreken, heeft gezegd dat het af en toe nodig is om het zout in de pap te zijn. Ik geloof ook dat hij zichzelf ooit het "leukste statenlid" heeft genoemd. Ik weet niet of iedereen het daarmee eens is, maar wij zullen hem toch, gelet op zijn manier --ik zeg het zonder een waardeoordeel uit te spreken-- missen. Ik doel op Leen Harpe die op zijn eigen wijze namens zijn partij zijn inbreng heeft geleverd, heeft geprobeerd om de dingen ronduit te zeggen, hetgeen vervolgens weer reacties opriep, en nooit een blad voor de mond heeft willen of kunnen nemen.

Leen, je hebt op die manier sommigen écht op de huid gezeten. Dat hoort ook zo. Je behoort een kritisch statenlid te zijn. Bewonderenswaardig is het dat je als éénmansfractie hebt getracht om ook in de breedte je bijdragen te leveren, naast het werk dat je lange tijd bij Rijkswaterstaat hebt gedaan. Daarvoor danken we je. Er zullen ongetwijfeld ook wel ambtenaren zijn die constateren dat ze op het terrein van de artikel 44-vragen wat meer rust krijgen. Immers, die vragen werden met een hoge frequentie gesteld, maar ook

dat hoort bij de controlerende taak van een statenlid.

Wij danken je hartelijk voor je bijdragen en wensen je veel plezier en succes toe bij het invullen van je nieuwe vrije tijd.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Harpe een boeket.

De heer **Harpe** (GL). Voorzitter, collega's. Ik had heel veel willen zeggen, maar dat doe ik niet. Ik heb bij u allen een boekje op tafel gelegd waarin wordt weergegeven wat mij na statenvergaderingen bezighield. Soms waren die overwegingen kritisch, soms --althans, zo was het bedoeld-- grappig. Ik zou zeggen: leest u elke avond, voor het slapengaan, maar een bladzijde. Als u dat een onrustige nacht bezorgt, is dat niet de bedoeling...

Het college heeft bij het einde van deze periode geëvalueerd hoe het heeft gefunctioneerd; ik verwijs naar het desbetreffende prachtige boekwerkje. De leden van het college vinden het allemaal prima. Welnu, ik ga nu niet van mijzelf zeggen dat het ook allemaal prima is geweest. Dat kan ook niet, omdat in mijn boekje anderen de hoofdrol spelen. Ik hoor graag van degenen die het aangaat, of zij hierover tevreden zijn. Ik denk dat dat het geval zal zijn, want mijns inziens heeft men het inderdaad goed gedaan. Dat wij af en toe van mening verschilden, hoort erbij. Ik heb mijn zienswijzen met verve naar voren gebracht en ik weet zeker dat de discussies op die manier zullen doorgaan.

Voorzitter. Ik zou graag de mensen van de statengriffie écht willen bedanken. Zij zijn in allerlei opzichten een geweldige steun. Dat geldt ook voor de "gewone" ambtenaren. Verder noem ik de Rekenkamer die ik als onmisbaar beschouw. Ten slotte --en misschien is dat het allerbelangrijkste-- dank ik de dames van de koffie. Bedankt, allemaal!

(applaus)

De **voorzitter**. Leen, dank je zeer.

Dames en heren. Er zijn nogal wat statenleden die hier nu afscheid nemen maar al elders een politieke carrière hebben gehad. Dat geldt ook voor Ben Pauwels. Hij werd al in 1999 statenlid maar is er tussendoor even uit geweest, als gevolg van zijn benoeming tot wethouder en loco-burgemeester van Hontenisse en Hulst. Ben, het was --zo vond ik zelf, als voorzitter-- soms merkbaar dat je hier zat als politicus met bestuurlijke ervaring. Immer, je optreden was gedegen en rustig. Uit je inbreng bleek dat je wist hoe het zat. Als je dat niet weet, kun je er maar beter over zwijgen.

Je inbreng is zeer gewaardeerd, in verschillende commissies. Altijd had je een speciaal oog en oor voor de toegankelijkheid van de natuur. Wellicht is dat een rode draad geweest in de bijdragen die je de afgelopen jaren hebt geleverd. Zeer veel dank!

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Pauwels een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Ook een ander statenlid dat na een lange periode afscheid neemt, had al een lang verleden in de lokale politiek. Ze kwam hier, als gevolg daarvan, binnen met heel wat politieke ervaring. Gedurende twintig jaar was Koos Meulenberg raadslid en wethouder van Wissekerke en Noord-Beveland.

Koos, je had hier in de Staten de belangrijke taak om voorzitter te zijn van de commissie BFW. Dat is een commissie waarin --velen van ons weten het-- de zeer goedgebekte statenleden goed vertegenwoordigd zijn, en die een gezaghebbende leiding vraagt. Wij hebben het er wel eens over gehad, maar uiteindelijk kwam het allemaal weer goed omdat het ook belangrijk is dat een voorzitter een beetje aardig wordt gevonden. Dan is het mogelijk om eens goed naar een voorzitter te luisteren, in de zin van: nu is het goed geweest; we gaan over tot het volgende agendapunt.

Koos, ik dank je hartelijk voor de inzet die je hebt geleverd als voorzitter en als statenlid. Net als Piet Hamelink ben je bijzonder ambtenaar van de burgerlijke stand. We zullen tegen die achtergrond nog wel wat van je horen, als enthousiaste trouwambtenaar. Ik dank je zeer voor de wijze waarop je hebt bijgedragen aan de goede sfeer in de commissie en in de Staten.

(applaus)

De voorzitter overhandigt mevrouw Meulenberg een boeket.

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Voorzitter. Zoals u van mij gewend bent, houd ik het kort, maar ik wil u toch laten weten dat ik de periode van acht jaar in deze Staten een heel mooie periode heb gevonden. Ik dank alle collega's voor het in mij gestelde vertrouwen, ook in de commissie waarin het niet altijd even gemakkelijk was. Verder dank ik mijn fractiegenoten. Immers, wij hebben altijd heel goed samengewerkt, in een goede sfeer. Wij waren het niet altijd eens, maar dat hoeft ook niet. Verder dank ik de medewerkers van de griffie, waarbij ik in het bijzonder Margreeth Trimpe noem, de commissiegriffier die mij altijd heeft bijgestaan bij de voorbereiding van vergaderingen. Dat vond ik

altijd heel plezierig. Ze heeft dat heel deskundig gedaan, waardoor ik in staat werd gesteld om de commissie te leiden. Ik dank Margreeth daar hartelijk voor.

Ten slotte wil ik iedereen, hier aanwezig, bedanken. Misschien zien wij elkaar nog wel eens. Immers, Zeeland is maar een kleine provincie.

(applaus)

De **voorzitter**. Dames en heren. Er zijn leden die afscheid nemen maar die dat helemaal niet van plan waren. Ook zijn er collega's die dit gewoon gepland hebben, in de zin van: het is mooi geweest. Voor degenen die graag door waren gegaan, is het een afscheid met dubbele gevoelens. Dat geldt ook voor iemand die écht heeft geprobeerd om in deze zaal op zijn eigen manier, zijn eigen-wijze manier, een stempel op de debatten te drukken: Johan Robesin.

Johan, we kennen je als een bevlogen politicus, betrokken en emotioneel. Tot het einde heb je de boodschappen willen uitdragen die jij belangrijk vindt. Ook déze statenvergadering heb je benut om hier --als er nog een motie kan worden ingediend-- nog even de laatste geursporen achter te laten van de idealen waar jij voor staat.

Er is veel gebeurd, ook de laatste maanden, in jouw directe politieke omgeving. Het kan niet van jouw inzet afhankelijk zijn geweest dat het uiteindelijk niet is gelukt om hier nog een zetel te veroveren. Immers, met persoonlijke activiteiten heb je er alles aan gedaan om hier terug te komen. Echter, we weten dat je blijft zingen in je koor en dat je wat dat betreft organisatorische ambities hebt, ook gericht op een nieuw, grensoverschrijdend "korenrijk". Ik hoop van harte dat je ook wat dat betreft je energie ten volle zult kunnen benutten. Johan, bedankt voor je inzet.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Robesin een boeket.

De heer **Robesin** (PBZ). Voorzitter, collega's. Daar sta je dan... Eerder, bij het indienen van mijn motie, heb ik een foto gemaakt, en dat was serieus bedoeld. Zoals jullie hier allemaal bij elkaar zitten... Dat wil ik graag vasthouden op mijn netvlies.

Ik ga weliswaar niet meer proberen om actief in de politiek een rol te spelen, maar wél achter de schermen. Politiek is soms heel hard. Politiek kan ook prettig en heel gezellig zijn. Politiek moet vooral ook leuk zijn. Ik heb het allemaal meegemaakt. Op een gegeven moment moet je een bepaalde situatie kunnen erkennen. Tegen die achtergrond moet ik denken aan een uitspraak van de al enige tijd geleden overleden senator Huib Eversdijk: in de

politiek moet je op tijd je verlies kunnen incasseren. Ik ga er geen maanden over doen. Meteen, op de avond dat een en ander mij overkwam, heb ik dit verlies geïncasseerd. Je kunt er ontzettend lang met elkaar over palaveren, analyses maken enz., maar dat heeft geen enkele zin.

De realiteit is dat het ophoudt. Dat erken ik, maar dat wil niet zeggen dat ik in een hoekje ga zitten en alleen maar de mooie herinneringen aan jullie voorbij laat gaan. Ik wil absoluut, voor 100%, actief zijn, ook op het politieke vlak en niet alleen op het terrein van de muziek. Schilderen, muziek, enz.; daar ligt mijn hart; dat is zo. Koorzang beter op de kaart zetten dan nu het geval is, het zijn zaken waarmee ik mij bezighoud. Dat zou ook het geval zijn geweest wanneer ik in de Staten zou zijn gebleven.

Voorzitter, collega's. Ik wil mij voor de politiek écht actief achter de schermen blijven inzetten. Ik hoop dat jullie morgen de krant lezen, want daar zal dan wel iets over in staan. Tegen die achtergrond hoop ik dat ik jullie allemaal nog terugzie. Mijn insteek is om iets te gaan doen om ervoor te zorgen dat bij volgende statenverkiezingen de opkomst hoger zal zijn. Dat is mijn streven en doel. Daar ga ik wat aan doen.

Ik wil jullie allemaal danken voor jullie sympathie en voor het meeleven in moeilijke tijden. Niet op de laatste plaats dank ik de ambtenaren in het provinciehuis die ons altijd heel loyaal en ook spontaan op alle mogelijke manieren hebben bediend. Ook daaraan heb ik heel mooie herinneringen. In het bijzonder noem ik de mensen van de statengriffie, waarmee ik een verschrikkelijk goede band heb gehad. Ik hoop dat die ook blijft. Het is zonder meer logisch dat de statengriffie wordt bedankt voor de support die de statenleden krijgen. Uiteraard noem ik ook de facilitaire dienst, Margo en haar collega's. Ik dank hen hartelijk voor het feit dat zij altijd zo goed voor ons zorgen, tot "stiekem in de keuken" toe. Ook daaraan heb ik leuke herinneringen...

Nogmaals, bedankt allemaal voor jullie kameraadschap, jullie vriendschap en jullie collegialiteit. Ik wens degenen die statenlid blijven, voor de toekomst alle succes toe. Hetzelfde geldt voor de nieuwkomers.

(applaus)

De **voorzitter**. Dames en heren. Als je in deze zaal als voorzitter op je stoel zit, constateer je dat sommige statenleden je direct in de ogen kunnen kijken. Af en toe had ik met het volgende vertrekkende statenlid een moment waarop we naar elkaar knipoogden, naar aanleiding van een opmerking. Als voorzitter moet je soms je gezicht in de plooi houden, zoals men zal begrijpen. Het was Carla de Paepe waar ik af en toe dat oogcontact

mee had. We wisten dan, zonder woorden, wat we bedoelden.

Carla, veel dank daarvoor. Je hebt in al die jaren met veel aandacht je bijdragen geleverd in de commissie Economie en Mobiliteit, in het bijzonder in verband met het MKB. Ondernemers, scholing en arbeidsmarkt, dat waren de onderwerpen waar je hart lag. Ik dank je hartelijk, ook voor de persoonlijke contacten. Het ga je goed, ook in het nieuwe leven dat je tegemoet gaat.

(applaus)

De voorzitter overhandigt mevrouw De Paepe een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Er kan er maar één de oudste zijn. Tom Aalfs, jij was hier de oudste in leeftijd, maar zoals de schrijver Harry Mulisch ooit zei: mensen hebben een absolute leeftijd, maar er zijn van die mensen die altijd dertig blijven, terwijl er ook mensen zijn die als negentigjarige worden geboren. Wij hebben gezien, Tom, dat je er altijd was en er bij bleef. Je leverde actief, kort en krachtig je bijdragen, gebruikte daarbij geen woord te veel, maar je sprak met bevologenheid en ook met een zekere hardnekkigheid, in de zin van: dit vind ik. Je hebt hier op een goede manier je rol weten te spelen en daar wil ik je voor danken. Het ga je goed bij alles wat je verder nog gaat ondernemen.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Aalfs een boeket.

De heer **Aalfs** (D66). Voorzitter, collega's. Ik zal proberen om mijn stemgeluid ietwat te matigen, want dat schijnt nogal eens opvallend te zijn...

Toen ik vier jaar geleden met de keuze "kandidaat statenlid" werd geconfronteerd, was ik 74 jaar. Daarmee werd ik in leeftijd het oudste statenlid. Mijn jongste collega hier is 22 jaar, en samen maken wij nu de 100 vol. Leeftijd, voorzitter, behoeft dus geen probleem te zijn. Daar hebben wij geen "one issue-partij" voor nodig. In de politiek moet men keuzes maken uit diverse mogelijkheden. Echte politieke partijen voldoen daaraan en stellen de leeftijd niet centraal. One issue-groeperingen zijn dus meer belangengroepen dan politieke partijen.

In de komende Staten zullen vier éénpersoonsfracties optreden. Dit beeld van versplintering komt niet alleen in Zeeland voor. Het bemoeilijkt de vorming van kabinetten en colleges. Ook belemmert dit een vlotte voortgang van vergaderingen. Voorzitter, vergadertijd is in mijn ogen nog steeds een schaars goed. Wellicht moeten wij ons, gelet op deze ontwikkeling, op

nationaal niveau bezinnen op een bepaalde kiesdrempel.

Terugkijkend op de afgelopen vier jaar, constateer ik dat twaalf jaar na de invoering van het dualisme, duaal handelen door de collegevormende partijen nog steeds problematisch is. Duidelijk is dat al datgene wat tot het collegeprogramma behoort of daarnaar kan worden herleid, gerespecteerd wordt. Onderwerpen die hiertoe niet behoren, zouden vrije kwesties moeten zijn, maar helaas is daarvan niet zoveel gebleken. Gelukkig had de PvdA af en toe een duale oprisping. Het instellen van een werkgroep Dualisme heeft niet bijzonder aan een cultuuromslag meegewerkt. D66 hoopt dat de nieuwe Staten een betere invulling van het dualisme weten te realiseren.

Voorzitter, collega's. Afsluitend merk ik het volgende op, daarbij sprekend in meervoud, mede namens Alex Hijgenaar. De afgelopen vier jaar hebben wij veel collegialiteit ondervonden, met prima persoonlijke verhoudingen. Het was ons een eer in uw midden te zijn en te werken ten behoeve van het algemeen belang van onze mooie groen-blauwe provincie. Hartelijk dank daarvoor. Het ga u en de Zeeuwen goed in de komende jaren.

(applaus)

De **voorzitter**. Dames en heren. Vandaag nemen wij ook afscheid van enkele fractievoorzitters. Toen Paul Colijn in 2011 aantrad als statenlid, had hij al politieke ervaring opgedaan in de gemeente Goes. Paul, in de provinciale politiek heb je je bijdrage geleverd door na het vertrek van Arjan Beekman het fractievoorzitterschap op je te nemen. Ik weet niet hoe anderen dit hebben ervaren, maar ik, als voorzitter, dacht: hij is het altijd al geweest. Hoe snel je je dit eigen hebt gemaakt, hebt meegedaan in het Presidium, hebt nagegaan wat in het belang van ons allen is... Veel respect daarvoor en voor je inbreng. Dat geldt ook voor je bijdrage in het kader van de Stuurgroep Zeeland 2040. Die is zeer gewaardeerd. Daarnaast had je je inbreng in de commissies BFW en E&M, waarbij je heldere taal gebruikte. Ik dank je heel hartelijk en wens je succes toe bij alles wat je verder gaat ondernemen.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Colijn een boeket.

De heer **Colijn** (CU). Voorzitter, collega's. Gisteravond, tijdens het extra "stampotoverleg" heb ik, samen met Leen Harpe, al het nodige kwijt gekund. Ik had me in feite daarop geconcentreerd, en er niet op gerekend dat ik ook hier nog het woord zou voeren, maar nu de gelegenheid er is, laat ik haar niet voorbijgaan.

Er is al gesproken over Eric Hageman en Sjoerd Heijning. Voor mij is een aardige herinnering het feit dat Sjoerd Heijning in de gemeente Goes tijdens een debat met een waterkan klaarstond bij een van de collega's om die over hem uit te gieten; het liep een beetje uit de hand... Ik vind het opvallend dat je, tegen de tijd dat het afscheid daar is, er bijna aan voorbij zou gaan dat je in zo'n periode twee goede mensen kwijt bent geraakt en je je hun gezichten nauwelijks nog herinneren kan. Dat is jammer. Zo gaat het in het leven, zeker bij de snelheid van het politieke bestaan.

Dat maakt, voorzitter, dat je gemakkelijk relateert, en ik denk dat dat belangrijk is. Deze hele arena --ik kijk even rond, zoals ook Johan Robesin heeft gedaan-- is toch iets dat je moet relativiseren. Het gaat om het functioneren van de democratie en omdat wij geen betere methode vinden om het land te regeren, kiezen we maar voor deze vorm, met alle lek en gebrek en --ik zeg het in de richting van de SP-fractie-- met alle eraan verbonden kosten. Zo is het nou eenmaal.

Bekijk je je eigen functioneren, voorzitter, dan moet de conclusie zijn dat je het niet alleen kan. Daarom vind ik dat het lijsttrekkersdebat een relatief, beperkt begrip is. Een fractie functioneert in den brede en dat geldt ook voor de totale Staten. Wij hebben het met elkaar mogen doen en ik dank dan ook iedereen voor de samenwerking, het vertrouwen en de prettige contacten die daarbij zijn ontstaan.

Meer in het bijzonder wil ik Arjan Beekman, Martin Otte en Jitske Verkerk noemen. Jitske heeft bijzonder veel taken waargenomen; gelukkig is zij hier nu aanwezig. Vooral als het om een kleine fractie gaat, kán je het niet doen zonder steun. Dat geldt zeker ook voor de commissies. Met name op de terreinen natuur en milieu heeft zij steeds veel werk verzet, waarvoor dank.

Waar het gaat om de reden waarom ik nu stop, wijs ik erop dat het ondernemerschap lastig te combineren is met het functioneren als volksvertegenwoordiger. Daarnaast vind ik dat je in de politiek op tijd ruimte moet maken voor jonge mensen. Wij hebben jonge mensen klaar staan. Ik zou zeggen: geef ze de ruimte en zorg er als politicus voor dat je op tijd weg bent. Dat vind ik een belangrijke zaak.

Voorzitter. Ik dank de leden van het college, de ambtenaren, de mensen van de griffie en, meer in het bijzonder, de mensen die ons in deze zaal, het hele complex, altijd hebben bediend. Ook denk ik aan de prettige contacten die wij met de pers mochten hebben. Daarnaast dank ik mijn vrouw Trudy die altijd mijn bijdragen nakeek en er vaak voor zorgde dat er een ander accent in kwam dan ik erin had gelegd. Bovenal dank ik de Heere God die mij de wijsheid heeft gegeven om dit te kunnen doen. U allen wens ik dezelfde wijsheid toe in de

toekomst. Hetzelfde geldt voor degenen die gaan functioneren in de nieuwe fracties.

(applaus)

De **voorzitter**. Dames en heren. Er zijn leden van de Staten die op eigen wijze niet alleen met woorden maar ook via hun laptop tot uiting brengen waar ze voor staan. Steeds heb ik in deze zaal tegen die SP-laptop van Jeroen van Dijen aangekeken. Dat zal er de reden van zijn geweest dat ik niet heb vergeten om ook naar rechts te kijken als iemand het woord wilde voeren. Als voorzitter zit je vooral voor je uit te kijken maar je moet, bezien vanuit de voorzittersstoel, de "rechterflank" niet vergeten.

Jeroen, ik dank je hartelijk voor je inbreng die steeds goed en scherp was geformuleerd. Als de Staten het met je eens waren, wisten ze heel goed waarmee ze het eens waren. Als ze het volstrekt oneens met je waren, wisten ze dat óók. Daarmee is de scherpte aangegeven waarmee je hier altijd je bijdragen leverde. Politiek zit bij jou in hart en nieren. Immers, je gaat door als lid van de gemeenteraad van Middelburg; je bent daar voorzitter van de SP-fractie. Ik wens je daarbij veel succes toe.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Van Dijen een boeket.

De heer **Van Dijen** (SP). Voorzitter, beste mensen. Ik wil niet terugkijken op de afgelopen vier jaar, om diverse redenen. Wél wil ik graag enkele woorden van dank uitspreken.

Allereerst dank ik, gelet op de verkiezingen voor deze Staten, de SP-stemmers. Ook dank ik alle vrijwilligers die zich voor de socialistische zaak inzetten, mijn fractiegenoten, de ambtenaren, de provinciale organisatie en zelfs haar aansturing.

Een speciaal woord van dank en een blijk van waardering wil ik graag doen toekomen aan de volgende personen. Voor het helpen grasduinen door nota's of het jagen op budgetten om onze alternatieven te betalen en voor het navragen van cijfers betreffende restanten van budgetten, wil ik graag mijn enorme dank uitspreken aan het adres van onze statenadviseurs, Arendo, Simon en Liesbeth. Als ze even naar voren komen, overhandig ik ze een attentie.

Voor vragen over het reglement van orde, voor het evalueren van commissievergaderingen, voor de tactische ondersteuning om onze antikapitalistische visie onder de aandacht te brengen in een stelsel van neoliberale politiek, of voor het terechtwijzen van de commissaris van de Koning --het is overigens bij de huidige cvdK veel

minder vaak nodig dan bij de vorige-- wil ik de griffie graag bedanken. Peter, Bella, Margreeth, Alma, Annemieke, ook voor jullie een klein present.

Voor het najagen van mij --als ik weer eens was vergeten de presentielijst te tekenen, als er weer eens op het allerlaatst een motie moest worden gewijzigd en geprint-- wil ik de bodes graag bedanken. Myra, Margo, ook voor jullie een klein present.

En dan, beste mensen, de stille kracht van de Provinciale Staten. Altijd druk aan het werk, nooit tijd om even bij te praten, want hij moet exact noteren wat er wordt gezegd. Daarom kon ik hem nauwelijks storen. Hetzelfde geldt voor de man van de camera's. Niet altijd een taak om trots op te zijn, met een haperende techniek, maar dat was nooit zijn schuld. Con en Bas, hartelijk dank.

Vervolgens noem ik de helden die al koffie met suiker voor me klaar zetten als ze me door de gang zagen aankomen, met een koekje. Zij waren het die in de wandelgangen altijd de importantie van de statenvergaderingen snel konden relativiseren. Stefania, Sara, Muella, Wilma en Ursula, ook jullie wil ik hartelijk bedanken.

Ten slotte noem ik de man die naast de commissaris van de Koning moest prikken op de schriftelijke antwoorden, en waarvan ik persoonlijk het vermoeden heb dat hij het er lang niet altijd mee eens was. Ab Smit, ook jou dank ik hartelijk.

(applaus)

De **voorzitter**. Dames en heren. Voor sommige statenleden geldt dat de verkiezingsuitslag onverbiddelijk is. Ook het statenlid waarover ik nu spreek, had zeker nog één termijn willen doorgaan. Bayram Erbisim, je hebt als lid van de PvdA-fractie in de commissie BFW je steentje bijgedragen. Je had altijd bijzondere aandacht voor het welzijn van mensen en zorg voor een mooie, sociale leefomgeving in Zeeland, en zeker ook in Zeeuws-Vlaanderen waar je woont.

Het maakt niet uit wat wij allemaal geloven; hoe wij onze geloofsovertuiging betrekken bij ons dagelijks handelen, is een individuele verantwoordelijkheid. Niettemin was het toch bijzonder dat jij onze eerste moslim in Provinciale Staten was. Dat mag ik toch wel zeggen. Ik dank je hartelijk voor je inzet en ik wens je succes toe bij alles wat je verder gaat doen. Je blijft op de achtergrond politiek actief.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Erbisim een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Het volgende statenlid waarvan wij afscheid nemen, was lid en voorzitter van de commissie REW. Ron de Kort had al eerder ervaring opgedaan in de gemeenteraad van Hulst. Ron, je hoeft je afkomst niet te verloochenen als je hier in de Staten werkt. Ik doel nu op Zeeuws-Vlaanderen maar je hebt je echt met een goed hart voor de gehele provincie ingezet. Met betrokkenheid heb je je beziggehouden met werkgelegenheid en leefbaarheid. Het waren dé items waar je voor stond. Je bent straks geen statenlid meer, maar ongetwijfeld ga je een mooie tijd tegemoet met je kleinkinderen die je lust en je leven zijn, zo heb ik begrepen.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer De Kort een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Een zeer belangrijke inbreng, vooral op de terreinen natuur en milieu, is de afgelopen periode geleverd door Anton van Haperen. Anton, voor jou geldt waarschijnlijk de wens dat de collegevorming voorspoedig verloopt. Dat zou er ook een reden voor kunnen zijn om nu maar even kort bij je stil te staan, maar ik ben onafhankelijk en dus ga ik nog iets tegen je zeggen.

Je hebt ook in je vrije tijd veel interesse voor de natuur. Je bent vogelaar en liefhebber van natuurreizen. Waar het gaat om jouw kennis op het gebied van natuur en landschap, heb je je echt als statenlid onderscheiden. Steeds heb je een kritische maar ook constructieve bijdrage geleverd om de kwaliteit van het provinciale beleid te verhogen. Daarvoor danken we je van harte.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Van Haperen een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Soms zijn verkiezingsuitslagen onverbiddelijk waar het gaat om de mogelijkheid om in de Staten terug te keren, maar soms is het de one man-one vote-systematiek binnen een politieke partij die ertoe leidt dat men zegt: nu neem ik afscheid.

Alex Hijgenaar, je was graag nog even doorgegaan, ook als voorman, lijsttrekker, van D66. Het is anders gelopen, maar je hebt hier op jouw eigen manier --velen hebben daarvoor veel bewondering gehad-- zonder papier met welsprekendheid je bijdragen geleverd. Naast je drukke werkzaamheden bij Rijkswaterstaat heb je met een kleine fractie in de breedte je bijdragen geleverd. In 2003 was je al burgercommissielid van

de commissie Economie. In de afgelopen periode was je lid van de commissie BFW. Wij danken je zeer voor de prettige samenwerking in het Presidium dat zorgt voor een zo goed mogelijk verloop van de vergaderingen. Bedankt voor je constructieve rol.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Hijgenaar een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Vandaag nemen wij ook afscheid van Wim Markusse. Wim, ook jij behoort tot de groep die hier in 2011 binnenkwam. Als je uit St. Maartensdijk komt, heb je natuurlijk speciaal hart voor Tholen en omstreken. Jouw thema's, aan de orde binnen de commissie E&M, waren vooral binnenvaart en openbaar vervoer voor scholieren. Daarvoor heb je je bijdragen geleverd. Daarnaast dank ik je voor het feit dat je deel hebt willen uitmaken van de Werkgeverscommissie. De Staten zijn werkgever van de griffie en je moet mensen bereid vinden die met oog voor het belang van het werkgeverschap in die commissie zitting willen nemen. Veel dank voor het feit dat je dit hebt willen doen. Het ga je goed bij alles wat je gaat ondernemen.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Markusse een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Het lijkt mij voor Nederland tamelijk uniek --ik realiseer me dat je dit eigenlijk niet kunt zeggen als je er niet echt onderzoek naar hebt gedaan-- dat iemand in één statenperiode vertegenwoordiger is geweest voor drie politieke partijen. Ruud Muste begon als lid van de PVV-fractie, vertegenwoordigde vervolgens Natuurlijk Zeeland en is sinds kort lid van de PvZ-fractie. Sommigen zullen dit een "carrière" noemen. Anderen zullen zich afvragen: wat is dit voor een carrière? Hoe dan ook, Ruud, je hebt in elk geval --toen je gekozen werd-- gedacht: ik moet mijn stem blijven laten horen. Wat daarbij opvallend was, was dat je altijd op een duidelijke manier zei wat je vond en dat je trachtte je te beperken tot de dingen waarvan je zelf vond dat je er iets van wist. De dingen waarvan je geen verstand had, daarover zweeg je. Dat was je houding en zo wilde je je uiten. Je maakte met die instelling opmerkingen waarmee werd onderstreept dat er ook eens een keer "dwars" moest worden gekeken, dat de wereld soms op een andere manier moet worden bekeken dan wij doorgaans gewend zijn. Daarmee had je een heel eigen stemgeluid in onze Staten.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Muste een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Ik had enkele opmerkingen willen maken aan het adres van Hanny Thomaes, maar zij is er niet. De afgelopen jaren heeft zij het statenwerk gecombineerd met het lidmaatschap van de gemeenteraad van Sluis, terwijl zij daarnaast een drukke baan heeft in het ziekenhuis. Ook zij keert niet terug in de nieuwe Staten.

Dames en heren. Er zijn statenleden die, nadat ze lid van de Staten zijn geweest, vervolgens carrière maken als wethouder. Jack Werkman, je bent daarvan een voorbeeld. Als gevolg van de wijze waarop je niet alleen hier, als statenlid, hebt gefunctioneerd, maar ook in de gemeenteraad van Tholen --als voorzitter van de VVD-fractie-- ben je opgevallen als bestuurlijk talent. Het is een ontzettend mooie kans om dit nu in Sluis te verzilveren en daar een bijdrage te leveren aan het gemeentebestuur.

Wij hebben het hier wel eens over de veelkleurigheid van onze provincie. De culturen en mentaliteiten zijn her en der écht verschillend. Dat wij daarmee een rijke provincie zijn, is ook jou opgevallen sinds je van Tholen naar Sluis bent verhuisd. Het blijft politiek en het blijven dezelfde democratische spelregels, maar het wordt "gemaakt" door mensen. Je wordt er heel wijs van wanneer je die verschillende ervaringen opdoet.

Jack, ik dank je hartelijk voor je inbreng. Het was een rustige, goede en altijd liberale inbreng, zoals die wordt verwacht van een lid van de VVD-fractie. Daarnaast kan menig statenlid --het is een persoonlijke, subjectieve opmerking-- aan jou een voorbeeld nemen gelet op de wijze waarop jij bent gekleed...

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer Werkman een boeket.

De **voorzitter**. Dames en heren. Het statenwerk wordt gekenmerkt door het feit dat wij, als middenbestuur, niet altijd direct de warme adem van de burgers in onze nek voelen. Voor sommige onderwerpen geldt dat echter wél. Ik denk hierbij aan de discussies over het openbaar vervoer, maar er zijn nogal wat thema's waarbij onze bestuurlijke rol wat minder met de burgers van doen heeft. Echter, mij is opgevallen dat de inbreng van Frits de Kaart altijd werd gekarakteriseerd door de gedachte: ik bekijk het met de bril op van de

gewone Zeeuw. Dat is, Frits, waar je hart ligt. Het is op grond hiervan dat je zeer gemotiveerd bent geweest om hier in de afgelopen jaren je werk te verrichten. Je volgt de ontwikkelingen altijd op de voet, zowel in fysieke zin als in de sfeer van de social media waarin je zeer actief bent. Daarmee heb je je als statenlid echt onderscheiden. Je volgt met een sociaal oog alle ontwikkelingen en bent niet te beroerd om te zeggen: hoe concreter, hoe beter. Met die opstelling heb je het provinciebestuur goed scherp gehouden.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer De Kaart een boeket.

De voorzitter. Dames en heren. In maart 2013 kwam Piet de Putter voor de VVD in onze Staten. Hij is een ervaren politicus: voormalig raadslid en wethouder van Noord-Beveland. De afgelopen periode combineerde hij het wethouderschap met het statenlidmaatschap, hetgeen niet altijd eenvoudig is geweest, gelet op de tijdsdruk. Niettemin heeft hij gedegen bijdragen geleverd. Met een politiek scherp gevoel heeft Piet de Putter zijn werk willen doen, en dat is zeer gewaardeerd. Piet, ook als lid van de commissie BFW heb je je sterk ingezet voor cultuur en sport en voor een sterk economisch en toeristisch klimaat in Zeeland. Zo zullen we je blijven herkennen, als politicus en als bestuurder. Immers, je gaat door als wethouder. Bedankt voor datgene wat je hier in de Staten hebt gedaan.

(applaus)

De voorzitter overhandigt de heer De Putter een boeket.

De voorzitter. Dames en heren. Een ander vertrekkend statenlid dat vandaag niet aanwezig kan zijn, is Frank van Oorschot. Hij was namens de PvdA-fractie lid van de commissie BFW. Ook van hem kan worden gezegd dat hij hier niet "groen" begon. Hij had al politieke ervaring opgedaan als lid van de gemeenteraad van Sluis. Bovendien was en is hij zeer actief in de social media. Ook via zijn website zullen wij ongetwijfeld kunnen volgen hoe het verder met Frank gaat. Ook hem danken wij voor zijn inbreng.

(applaus)

Dames en heren. Vervolgens richt ik het woord tot Frans Babijn van de CDA-fractie. Frans, in 2011 is er al door mijn voorgangster, Karla Peijs, afscheid van je genomen. Je bent dus al eens toegesproken;

dat behoef ik niet meer te doen. Echter, je bent na de coalitievorming teruggekomen als statenlid.

Steeds heb je je ingezet als bevoegen politicus: met het hart op de tong, scherp, doorvragen, geen woord te veel, vasthoudend. Zo hebben velen je leren kennen tijdens de uiteindelijk twaalf jaar dat je statenlid bent geweest. Je was lid van de commissie BFW en hield je vooral bezig met welzijnsonderwerpen. Dat was toch waar je hart naar uitging. Daarnaast was je lid van de Stuurgroep-Zeeland 2040.

De wetgever heeft bepaald dat er, wanneer mensen twaalf jaar volksvertegenwoordiger zijn geweest, geen politieke discussie moet zijn naar aanleiding van de vraag of zij een koninklijke onderscheiding hebben verdiend. De wetgever heeft bepaald dat je --als je twaalf jaar volksvertegenwoordiger bent geweest en je je verder netjes hebt gedragen-- in aanmerking komt voor een koninklijke onderscheiding. Het is daarom, Frans, dat het mij deugd doet en een eer is om je te zeggen dat het Zijne Majesteit de Koning heeft behaagd om jou te benoemen tot lid in de Orde van Oranje-Nassau.

De voorzitter speldt de heer Babijn de bij de genoemde onderscheiding behorende versierselen op en overhandigt hem een boeket.

(applaus)

De voorzitter. Wellicht overweegt men dat ook andere statenleden twaalf jaar statenlid zijn geweest, maar velen --het is mij opgevallen; ik heb het natuurlijk precies willen weten-- zijn al in een eerdere fase koninklijk onderscheiden, bijvoorbeeld als raadslid.

Dames en heren. Vervolgens richt ik mij tot iemand die eveneens in 2003 in de Staten is gekomen en die lid is geweest van verschillende commissies. Bas Feijtel heeft bijzondere belangstelling voor de agrarische sector in onze provincie. Hij is in het kader van de ZLTO belangenbehartiger geweest. Bevoegen heeft hij zich op dit terrein ingezet voor een Zeeland dat als een sterke agrarische provincie toekomst heeft.

Bas, je wist waar je het over had en je bent er trots op dat je uit deze sector, als fruitteiler, voortkomt. Tegen die achtergrond zullen we je inbreng missen. Je hebt je geweldig ingezet voor onze provincie en daarom heeft het Zijne Majesteit de Koning behaagd om je te benoemen tot lid in de Orde van Oranje-Nassau.

De voorzitter speldt de heer Feijtel de bij de genoemde onderscheiding behorende versierselen op en overhandigt hem een boeket.

(applaus)

De heer **Feijtel** (CDA). Voorzitter, collega's. Via de commissaris dank ik de Koning hartelijk voor de onderscheiding die Frans en ik hebben mogen ontvangen. Wij hebben ons werk met veel plezier gedaan. Die twaalf jaren zijn voorbij gevlogen, om het zo maar eens te zeggen.

Als je in deze Staten de laatste spreker bent in een lange rij, is dat vaak niet erg handig. Immers, het meeste is dan al gezegd. Niettemin wil ik enkele woorden van dank uitspreken omdat het altijd goed was om hier te functioneren. Vooral de facilitaire dienst zorgde er altijd goed voor dat het allemaal op rolletjes liep. Daarom noem ik deze mensen nog eens speciaal.

Het was een "goed" geheim, voorzitter, dat ik iets had met de agrarische sector, met name de fruitteelt. Het is voor een ondernemer altijd lastig om tijd vrij te maken. Op de vrijdagen waarop de Staten vergaderden, was het altijd haasten om hier op tijd te kunnen zijn. Dat was ook vandaag weer het geval. Ik kreeg een telefoontje: er moest mest worden gebracht en ze wisten niet waar er moest worden gelost. Toch dacht ik: vandaag ben ik in de Staten.

Voorzitter. Ik heb dit werk kunnen doen omdat mijn familie mij altijd heeft gesteund. Ik vind het dan ook leuk dat nu familieleden aanwezig zijn. Vroeger --toen ik het statenwerk pas deed en daarom afwezig was-- was mijn vader er om mij te vervangen. Ook hij is nu op de tribune aanwezig. De laatste tijd was het de nieuwe generatie, mijn zoon Jord, die mij kon vervangen als ik hier moest zijn. Daar ben ik dankbaar voor. Daarnaast dank ik alle collega's voor de prettige samenwerking.

(applaus)

21. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

22. Sluiting

De **voorzitter**. Daarmee zijn wij aan het einde gekomen van deze bijzondere statenvergadering. Nogmaals dank ik allen voor de prettige wijze waarop wij hebben kunnen samenwerken. Degenen die afscheid hebben genomen, zeg ik: het ga u goed. Probeer terug te zien maar ook vooruit te zien, mede gelet op de nieuwe vrije tijd die velen van u straks zullen hebben.

De vergadering wordt te 11.47 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 24 april 2015, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.